

Risale-i Nur'da Cüz'i İrade

Cüz'i ya da farazi bir iradenin, eşyanın anlık şekillenmelerinden Kudret'in küllî iradesi tecelli ederken dikkate alındığı, hayatın her safhasında gözleniyor.

Yemek arzusu ile tasa uzanan, ölçülerle direksiyonu çeviren, yavrunun başını okşayan, tetik çeken ve kadehi ağza götüren ellerin hareketi aslında milyarlarca zerre ordusunun bir noktadan diğer noktaya sevki gibi büyük bir faaliyet. Basit bir parmak hareketi, o hareketin meydana geldiği her safhada parmağı oluşturan milyarlarca zerrenin uyum içinde gerekli şekillere girmesi, bu zerrelerin teşkil ettiği kasların mükemmel bir ahenk ile kasılma ve gevşemeleri, bu kasılma ve gevşemelerin işleyişinde rol alan minerallerin uyumlu giriş ve çıkışları... Daha detaya inildikçe, (basitliğin ortadan kalkışı ile; kanıksadığımız) varlığını bile unuttuğumuz bu mükemmelliklerin farkına vardığımızda, istemek ve yapmak arasında pek çok güzellikler alemimize açılıyor. Elin en küçük bir hareketi için gereken zerreler arası uyum, alemin bir ucundaki zerrenin diğer ucundaki ile irtibatlı olduğu, birinin hareketinin diğerini etkilediği dikkate alındığında manzara daha da farklılaşıyor. Yani, benim bir fiskem, kâinatı yerinden oynatacak potansiyele sahip. Öyle ise, her an, milyarlarca insanın, milyarlarca hareketinin bu zeminde kontrollü olarak gerçekleşmesi çok güç. Diğer taraftan, "istiyorum ve yapıyorum", "kendi ellerimle...", "ben yaptım" gibi ifadeler herkesçe kullanılıyor. Kendi farazî iradesinin eşya üzerindeki etkisini inkar edebilecek hiç kimse yok. Herkes bunu vicdanında hissediyor. Zerreleri, hücreleri ve bedeni ile istek ve arzuları arasında bir bağlantı var. Bu bağlantı, bedeninin bir kısmı isteklerine göre hareket etmeyen felçli hastalarda daha net gözüküyor. İstek var ama itaat yok. Bir sabah elleri ve bacakları isteklerine itaat etmez bir şekilde uyanan insan, itaat ettiren asıl irade sahibinin insan olmadığını çarpıcı şekilde yaşıyor ve ders veriyor.

Her bir zerrenin birbiri ile bağlantılı oluşu, bütün iradelerin birbiri ile bağlantılı olmasını gerekli kılıyor. Manzarayı daha netleştirmek için yuvarlak bir sahne düşünelim. Bu sahne tam merkezinden bir kazık üzerinde dengede tutulmuş olsun ve insanları karşılıklı, dengeyi bozmayacak şekilde bu sahneye yerleştirdiğimizi farz edelim. Bir ferdin en ufak hareketi diğerlerini de etkileyecek, hele o fert aşağıya atlayacak olsa, bütün diğer fertler sahneden aşağı yuvarlanıp darmadağın olacaktır. Bu sahnede herkes istediği gibi hareket edemeyecek, her hareket çok dikkatli ve sahnedeki diğer insanların pozisyonu göz önüne alınarak yapılacaktır.

Kainat sahnesinde ise, değil üzerindeki insanlar; sahnenin zerreleri bile dengeyi etkilemekte, ayakta kalması çok daha ince hesapları gerekli kılmaktadır. Oysa, istediğim gibi hoplayıp zıpladığım, sahne üzerindeki diğer fertler de istedikleri gibi hareket ettikleri halde denge bozulmuyor. Bizim sahne örneğimizde insanlar istedikleri gibi hareket ettikleri halde

dengede bir bozulma olmasaydı, görmediğimiz gizli bir elin sahneyi tuttuğu ya da görülmeyen iplerle sahnenin bir yerlere bağlı olduğu sonucuna ulaşırdık. Bütün zerrelerin birbiri ile bağlı olduğu bir sahnede “zerreler adedince ipler” hükmü çok akılcı değil. Ancak, “Gizli Bir El” hükmü doğru ve akılcı geliyor.

Varlıklar sahnesinde her şey büyük bir hassasiyetle birbirine bağlı iken, tercih ve iradeler doğrultusunda hareket serbestisi var. Her an binlerce arzu, milyarlarca farklı neticeleri doğuruyor. Herkes kendi aleminde farazi ama sınırsızca yakın bir hürriyet yaşıyor. Cüz’i ama sonucu belirleyen bir irade, varlığını hissettiriyor. Her şeyin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğu kainat sahnesinde bu kadar cüz’i iradenin işleyebilmesi ise ancak, bütün bu iradeleri toplayıp sahne üzerinde dengeli yeni bir kombinasyon oluşturacak küllî bir irade ile mümkün olabilir. “Gizli El”in “Küllî İradesi”si.